

PULA IMVUILA

>> GROWING FOOD >> GROWING PEOPLE >> GROWING PROSPERITY >>

GRAIN SA
GRAAN SA

MOTSHGANONG
2016

(Setshwantsho se tserwe ke Johan Kriel)

Re gopola setlha se se fetileng

Ka re le balemirui re tshwanetse go tlhola re leka go tokafatsa. Ngwaga e nngwe le e nngwe re tshwanetse go dira go leka go tokafatsa dilo go phala ngwaga e e fetileng. Ngwaga e e ne e le ngwaga e e maswe go balemirui ba Afrikaborwa. Leuba le ne le le bothata bo bogolo. Balemirui ba bantsi ga ba a kgona go uma kumo gagotlhe. Go maswabi, mme go setse mokgwa o le mongwe fela wa go thothora lerole le go simolola gape.

Balemirui ba na le thata e e makatsang, mme ba bantsi ba tlaa bona mekgwa go simolola gape le go aga gape. Ntsha e e leng bothokwa go kgona go boela mo maemong a go kgona gape ke go se

sotlegwe ka bonosi. Gakologelwa gore bontsi ba balemirui le bona ba mo maemong a a tshwanang le a gago. Bua le balemirui ba bangwe, bua le baemedi ba balemirui ba gago e bile bua le raletsema wa gago. Tlolla ka mekgwa le maemo a go ipaakanya go fenyha leuba la bokamoso. Ithute ka diphoso tse wena le baagisani ba gago le di dirileng go kgona go ipaakanya fa mathata a le wela godimo.

O tlaa ipaakanya jang ka ntsha ya kitso e o e boneng ka leuba?

Sengwe se le sengwe se ke se boneng ka nako e ya leuba ke gore batho ba ba neng ba tswelala go dirisa bolaodi ba mefero le dintsha tse di leng bothokwa tse dingwe ba ne ba kgona go bona

Lekwalo la Grain SA la balemipotlana

Bala Moteng:

- 03 | Dintsha tse di leng bothokwa tsa bolaodi ba thekiso
- 04 | Grain SA – di tsamaya jang
- 07 | Go a duela fa o le mothapi yo o siameng

NKOKO JANE A RE...

Mongwe le mongwe wa rona o amogetse mpho e kgolo go feta – mpho ya bophelo. Mo lefatsheng le re neiwa dibaka mme ke rona ba re tshwanetseng go dira tse re ka di kgonang go re kgonisa. Fa morafe wa rona o batla go tswela pele sentle mongwe le mongwe wa rona o tshwanetse go nna le boikarabelo ba ditiragalo tsa rona, mme re oketse neo ya rona go morafe. Mmuso le bapolitiki ga ba na boikarabelo go a le mongwe wa rona – re na le boikarabelo go borona re le nosi, dikakanyo tsa rona le ditiragalo tsa rona.

Go laola mmuso go ka bapisiwa le go laola 'stokvel'.

- Ditokololo tsa stokvel di tlhophisa moeteledi (badiredi mo thulaganyong) – go ntse jaaka tlhophisa e kgolo fa re tlhophisa baeteledi ba rona mo lefatsheng la rona.
- Ditokololo di naya lekgetho go 'ditshelete' tsa stokvel (go ntse fela jaaka baagi ba ba duelang lekgetho go mmuso).
- Madi a tlaa dirisiwa jaaka ditokololo tsa stokvel di swetsa mme tokololo e nngwe le e nngwe ya stokvel e tshwanetse go dira jaaka melao ya stokvel e supetsa (melao e e tlhomiwang kwa palamenteng).
- Mo stokvel, madi a a ka dirisiwang ke madi a a lokelwang ke ditokololo, mme a ka dirisiwa fela jaaka go dumetswe le ka melao e e tlhomiwang ke stokvel. Madi a mmuso a nang ona ke a a kgobokangwang ke SARS fa e tsaya madi a baagi ba lefatsheng la rona a a duelang.
- Fa o se tokololo ya stokvel mme o sa lokele madi, o ka se kgone go amogela madi go tsweng mo go yona.
- Fa madi a fela go ka se nne neo epe.

Re tlhologanya ba botlhe mokgwa o stokvel e tsamaisiwaeng ka teng mme o ka re ga re tlhologanye mokgwa o mmuso o tsamaisiwaeng ka teng – ke gore poelo le tshenyego. Re rulaganya morafe mo baagi ba re mmuso o tshwanetse go duela tsotlhe – dingaka le setlhare ke mahala, dineo tsa bana, diphešhane le dineo tse dingwe, dithuto ke mahala, fela go supa tse dingwe. Potso e kgolo ke – madi a tlaa tswa kae? Mereko o a tlhokegwa – fa o na le mereko, kgotsa fa o inaya mereko (o le molemirui) o tlhotlheletsa kgono ya ekonomi – o duela VAT, o duela lekgetho la poelo, le lekgetho la mafura, jalo le jalo. Le gale, fa o se na mmereko, ga o oketse ditšhaba gore re setse re goroga mo maemong a fa mmuso (jaaka stokvel) o se na madi mme o sa kgone go duela dilo tsotlhe. Re tlaa dira eng fa go diragala? Re tlaa kgona go thibela jang ngongorego le ntwa ya ba ba solofelang gore mmuso o tshwanetse go duela tsotlhe?

A re nneng le boikarabelo go bophelo ba rona – ditlhopho tsa rona, bana ba rona, malapa a rona le morafe wa rona. Kwa mafelelong motho a le mongwe ke kgaolo e nnye ya bofelo ya morafe mme mongwe le mongwe wa rona o tshwanetse go tlhophisa ka kitso go nna kgaolo ya sediri ya ekonomi ya rona le moagi yo o nang boikarabelo wa lefatsheng la rona. Tswela go dirisa bolemirui – o na le neo e kgolo e o e nayang ekonomi ya Afrikaborwa!

Go laola mefero go botlhokwa go boloka metsi, tota fa dimela di gatelelwa. (Setshwantsho se tserwe ke Jerry Mthomboti)

Re gopola setlha se se fetileng

poelonyana kumo le fa pula e ne e sa ne go lekana botlhokwa. Go gonnye ga sengwe go botoka go sepe ga sengwe, tota fa tlhohlwa ya tlhaka e tswela go ya godimo. Kwa mafelelong go boela go kgono ya go boloka metsi mo mmung.

Ke ka dinako tsa komelelo jaaka tse re di boneng ka ngwaga e e fetileng fa o lemoga maatla a mefero e nang yona go kgona go fenywa dimela tsa dijwalwa. Go botlhokwa tota go netefatsa gore o dirise lenaneo la go gasetsa dibolayamefero la gago mme le gore le a kgona. Mo mefero e neng e bonalwa, dimela tsa dijwalwa di ne di fengwa mme mo e neng e laolwa, dimelela tsa dijwalwa di ne di bonala di le botoka gagolo. Mefero ke sera se segolo sa molemi wa tlhaka, tota fa go le komelelo.

Ntlha e nngwe e ke e boneng ka setlha se se fetileng ke bontsi ba metsi a a lathegwang ka go elela. Fa gongwe o lemogile, tota mo dikgaolong tsa kwa bokone tsa lefatsheng la rona, mo mmidi o o jwetsweng mo dikgaolong tsa tshimo tse di leng tlasenyana o le tala e bile o mela go feta o mongwe. Fa masimo a gago a le mokekema mme go se na dikonturu tse di pila, o ka lathegelwa ke metsi a mantsi ka ntlha ya go elela. Re tshwanetse go leka go thibela tiragalo e jaaka re ka kgona. Re tlhoka lerothodi le lengwe le le lengwe.

Ntlha e nngwe e e supang e le botlhokwa ke tokelelo ya kotlo. Ke ntlha e e tlhokang tekatekano ka e tlhoka go tlhologangwa sentle ga maemo a telaemete go kgona go swetsa jaaka go tlhokiwa. Ka nako ya leuba fa gongwe o bone gore mo masimong a mangwe mmidi o mela sentle mme ga go na diako kgotsa ga go na tlhaka mo diakong. Go ka tlissetswa ke ntlha ya gore molemirui o ne a gasetsa monontshagodimo fela fa pele ga nako ya komelelo fa dimela di simolola go utlwa kgatelelo. Fa gongwe re ka emisa dimela tsa rona mo maemong a kgatelelo fa re lokela monontsha.

Fa o dumela gore leuba le tlaa tswela, o ka nna botlhale go se lokele monontsha

pele pula e sa ne mme dimela di simolola go mela sentle gape. Ka go dira jalo o ka inaya kgono ya go kgona go bona poelo ka gore dimela ga di a gatelelwa gagolo jalo. Gakologelwa gore fa semela se gatelelwa re be re lokela monontsha, re oketsa kgatelelo, mme fa se mela sentle ka maatla monontsha o ka thusa gagoilo. Go dira ka nako e e rileng ke kgono.

Fa ke ntse ke tsamaya ka ditsela ka nako ya leuba ke makatswa ke pharologano gare ga dikgaolo tsa mmidi tse di melang mo mafelelong a a farologaneng. Kwa ntle ga bolaodi ba mefero, bontsi ba lebaka le ke tlhopho ya mofuta. Mefuta e mengwe ya mmidi e kgona go mela sentle ka nako ya leuba. Jalo go botlhokwa go tlhola o ntse o bua le barekisi ba peo ka dinako tsotlhe le go ya kwa matsatsing a bolemirui kwa ba lebelelang diteko tsa mefuta e e farologaneng. Tlholo o ntse o utlwelela gore tlhabololo ya mefutafuta e tsamaya jang. Go na le dikhampani tse di ka kgonang go simolola go rekisa peo ya mmidi o o ka kgonang go fenywa leuba.

Fa re ntse re bua le baalemirui ba ba farologaneng ka ntlha ya ditshogelo tsa bona ka nako ya leuba, ba bantsi ba tlaa go bolela gore ba tshoswa ke kgatelelo e e tlissetswang mo pabalesegodijo le koketso ya tlhohlwa ya dijo. Ke tshogelo ya ntlha. Baalemirui ba tshwanetse go tswela go dira go tokafatsa mekgwa ya bona ya go uma le ya go laola, e seng fela mo dikgwebong tsa bona fela mme tota le gore ba kgone go naya morafe dijo. Dingwaga tsa leuba di tlaa tla gape mme rona re le baalemirui re tshwanetse go fetoga, re tshwanetse go tokafatsa mme re tshwanetse go rutegwa ka dingwaga tse di thata go kgona tokafatsa kgono ya rona ka dingwaga tse di leng fa pele ga rona.

Athikele e kwadiwe ke Gavin Mathews, Dekerii ka Bolaodi ba Tikologo. Fa o tlhoka kitso gape, o ka romela emelele go gavmat@gmail.com.

Dintlha tse di leng botlhokwa tsa bolaodi ba thekiso

Ka nako e o buisang athikele e re ka bo re setse re ntse re bona leuba kgotsa motlhamongwe pula e ka bo e setse e nele mme ya fokotsa komelelo. La fa go ntse jang, go ka se kgonegwe go kgona go jwala dijwalwa ka nako e, fa gongwe merogo kgotsa majang. Jalo o ka botsa gore goreng athikele e e buang ka bolaodi ba thekiso. Tsaya athikele e e le tsewelelo ya athikele ya pele e e neng e bua ka fa dilo di senyega mo kgwebong ya gago.

Dira tsothe tse o kgonang go di laola go netefatsa gore semela se sengwe le se sengwe se nne le tshimologo e pifa.

Bao ba ba kgonng go tsewelela ka bophelo kwa ntle ga tshenyego ya leuba go fitlha nako e ba buisang athikele e ba setse ba lemogile gore ba tshwanetse go fetola kgwebo ya bona ya bolemirui go tsamaelana le leuba. Leuba ke selo se se tlaa tlholang se tsamaelana le rona mo tikologong ya bolemirui mo Afrikaborwa.

Dirisa nako e o e tshotseng go nagana ka go boeletsa le go loga maano ka kgwebo ya gago tota le go akanya ka bolaodi ba thekiso. Ntlha ya botlhokwa ya go kgona go bona poelo e e lekaneng mo polaseng ke go tlhola o ntse o itse gore tikologo ya thekiso e ntse jang.

Fa o leka go fetola kgwebo ya gago ya bolemirui mme le fa o leka go simolola go jwala mefuta e mengwe ya dijwalwa go uma mefuta e mengwe ya kumo, gakologelwa go se simolole go uma kumo pele o sa netefatse gore thekiso ya teng e netafaditswe. Go botlhokwa gagolo tota go kgona go rekisa kumo ya gago fa e siame go rekisiwa.

O ka tokafatsa bolaodi ba thekiso jang

A re lebelele **dintlha tsa go tokafatsa** bolaodi ba thekiso.

- Fa go na le phetogophetogo mo makheteng mme o ikutlwa o batla go lekaleka thekiso pele, dirisa bonnye fela.
- Ka e le kgaolo ya leano la thekiso, go lokolola maemo a makhete ke ntlha e e leng botlhokwa – amogela kitso go tsweng badirisi ka ntlha ya gore ba batla eng mabapi le kumo e e rileng. Mo Afrikaborwa badirisi ba ba nang madi ba reka mo mabenkeleng a magolo mme ba ba se nang madi a mantsi ba reka mo dithekisong tsa 'bogaufi' le dispaza ka gore ba na le ditlokego tse dingwe.
- Kgobokanya kitso e ntsi jaaka o ka kgona ka ntlha ya thekiso ya kumo e o batlang go e uma (Buisa, nna teng ka matsatsi a bolemirui, etela baumi ba bangwe, jalo le jalo).
- Etela kwa mafelong a mo go rekisiwang jaaka disilo, dithekiso tsa dikgomo, dithekiso tsa merogo, mo go tlhabetwang diruiwa, jalo le jalo. Go botlhokwa go nna le kitso ya gore dithekiso tse di tsamaisiwa jang.

- Tlhokomela go se tlhole o ntse o fetola leano la thekiso go leka go bona tlhotlha e e kwa godimo. Bogolo dumela go amogela tlhotlha e e lekalekaneng go tsewelela.
- Fa go kgonegwa leka go dirisa mafelo a thekiso a mabedi kgotsa go oketsega a a sa tshwaneng go rekisa kumo ya gago ka go farologana.
- Fa tlhotlha ya ditokelelo e itsewe go botoka go swetsa gore tlhotlha ya kumo ya kwa tlase e ka nna efe. Nnete ke gore ke tlhokego e kgolo go balabala bokana ba tlhotlha ya ditokelelo mme le go kopantsha dipalo go bona gore go lekalekana ga dintlha tsa tshenyego le poelo di kopana fa kae go tlhoma tlhotlha e e lekaneng.
- Laola thekiso ya kumo ya gago ka go kwala pego ya bokana ba kumo e o e umang le e o e rekisang.
- Batla, sekaseka e bile lokolola thekiso e e tlhokiwang – lefelo la thekiso le lennye mo go rekisiwang kumo ya mofuta o le mongwe e ka go naya tlhotlha e e kwa godimo.
- La bofelo, rulaganya leano la thekiso le le tshwanetseng go nna kgaolo ya lenaneo la bolaodi ba thekiso la kumo e e rileng.

Leano la thekiso le tshwanetse go nna le tlhaloso ya mokgwa kgotsa mekgwa e o yang go rekisa kumo ya mofuta o mongwe le o mongwe mme gape le gore leng le fa kae mme tota fa go kgonegwa bokana le tlhotlha e e ka bonwang. Gakologelwa gore kumo e ka rekisiwa ka mekgwa e e farologaneng. Jaaka:

1. Go rekisa go tsweng mo diatleng jaaka go rekisa ka fa thoko ga tsela, mo toropong kgotsa kwa 'buremaraka'.
2. Difantisi tse di itsweng e le mafelo a thekiso. Kumo jaaka merogo, maungo, dithunya le dikgomo di ka rekisiwa kwa fantising/thekisong. Bontsi ba rona ba itse mafelo a thekiso a kumo e metsi mo ditropong tse dikgolo.
3. Dikonteraka – konteraka e le tumelano gare ga morekisi le moreki go rekisa le go reka kumo ya mofuta o o rileng, ya maemo a a

rileng le bokana bo bo tlhomilweng ka tlhotlha e e dumetsweng.

4. Go agelela tlhotlha le dikonteraka tse di fetogang. Ke mokgwa o o tlhokang tlhaloganyo e e tseneletseng me go tlhokiwa kitso ya thulaganyo e e dirisiwang.
5. Dintlha tsa go oketsa tlhotlha go modirisi go supa gore sengwe se dirisitswe go oketsa maemo a kumo, jaaka go fokotsa bokana ba kumo mo phuthelelong, go tlobola merogo fa e phutelwa, go apaya tshatne, go sila mmidi, go fetola mašwi go lobebe kgotsa madila, jalo le jalo.
6. Go romela kwa ntle – mo matsatsing a segompiano go romela dilo tsa bolemirui kwa ntle ke ntlha e e tswaetsweng. Tlhaselo e kgolo ya go romela kumo kwa ntle ke maemo, palo le kgono ya go tsewelela go uma le go rekisa.
7. Go molemi wa tlhaka, mekgwa e mengwe e teng jaaka go rekisa kumo ya gago go silo e e leng gaufi le wena ka letsatsi le letsatsi, jaaka o ntse o e roba ka tlhotlha e e ntseing e fetoga ka letsatsi le letsatsi – thekiso e e bitswang 'tekothekiso'.

Ntlha e ntshwa ya thekiso ya kumo ya mo polaseng ke gore baumi, fa e le a le mongwe kgotsa fa ba le lekoko, ba simolola go nna ba fetola kumo ya bona go oketsa tlhotlha le/kgotsa go e romela kwa ntle.

Fa o eletsa go kgonisa thekiso ya kumo ya gago – kwa ntle ga bokana – o tshwanetse go uma kumo ya maemo a a kwa godimo, go e phuthela sentle, go e rekisa ka nako e e rileng mme le go utlwana le dithulaganyo tsothe tsa thekiso.

Athikele e kwadiwe ke Marius Greyling, mokwadi wa Pula Imvula. Fa o tlhoka kitso gape, o ka romela emeile go mariusg@mcgacc.co.za.

Grain SA – di tsamaya jang

1

Ditshwantsho 1 - 2: Phuthego ya Grain SA ya Ngwaga e ne e tlhomilwe kwa NAMPO Park ka 2 - 3 Mopitlwe 2016.

Grain SA e ne e tlhomile phuthego ya yona ya ngwaga ka tshimologo ya kgwedi ya Mopitlwe ya ngwaga e. Go ne go tllile balemirui ba bantsi ba ba neng ba romilwe ke dikgaolo tsa bona go di emela. Balemirui ba bantsi ba tlhologanya mokgwa o dilo di tsamayang ka teng mme ba bangwe ba bantshwa ba ka botsa gore go tla jang gore mongwe a nne moemedi wa kgaolo ya gagwe go tseena Phuthego a le moemedi.

Grain SA ke eng mme dilo di tsamaisiwa jang?

Grain SA ke thulaganyo ya boithaopi ya balemi ba tlhaka. Ke go re balemirui ba ba dirisang kgwebo ya go uma tlhaka ba ba kgaoganyang phisego ya go jwala tlhaka, ba ka swetsa go ikopantsha le thulaganyo fa ba duela madi a a kopiwang go nna tokololo jaaka go swetsa ke Phuthego.

Maitlhomho a Grain SA ke go naya tshegetso le bodiredi go baumi ba tlhaka mme gape le go nna lentswe la baumi ba tlhaka ka bophara go buisana ka dintlha tsa go uma tlhaka le go bua le mmuso le ba bangwe ba ba dirisang go uma tlhaka e le kgwebo. Tshegetso e a farologana mme gagolo ke go tlhokomela dintlha tsotlhe tse di tsamaelanang le go tswelletsa pele go uma ga tlhaka – go tloga go lokela dilo mo mmung go fitlhelela tlhotlha e e bonwang, diphokotso tsa tlhotlha ya tisele, ditiragalo tsa dipatlisiso le tlhabololo mme le melao ya mmuso e e supang ditiragalo tsa kgwebo ya balemirui.

Tota fa balemirui ba na le bathalefi ba ba direlang ka dinako tsotlhe, thimi e e tlholang e tlhokomela tikologo ya bokgwebo mme e na le maemo a mmueledi fa go tlohegwa, ke go

re go raya gore balemirui ba mo maemong a a botoka go nna ba tlhokomela ditiragalo tsa bona mo dipolaseng tsa bona. Jalo go bothokwa thata go nna le thulaganyo ya mofuta o. Nnete ke gore go na le dithulaganyo tse dintsi tsa mofuta o tse di emelang go uma ga ditlhaka tse di farologaneng. Mme jalo re ka re Grain SA ke tlelapa ya baikopanyi ba ba umang tlhaka fela. Baikopanyi ba duela 'tuelo ya ditokololo', tse re di bitswang 'lekgetho'. Go ba naya tumelo go amogela ditshwanelo le dipoelo tse di neiwang ke thulaganyo mme ba amogela tumelo ya go tlhotlheletsa dikgang le diswetso tsa phuthego ka go dirisa tsela e e rileng ya tlhopho.

Go bothokwa go tlhologanya gore ga go na maemo ape a go dirisa dintlha tsa sepolotiki mo thulaganyong e. Molaomotho wa Grain SA o supa sentle gore ke thulaganyo ya go se nne ya sepolotiki, ke go re ga e laolwe ke thulaganyo ya sepolotiki epe.

Grain SA e rulagantswe ka matheo a mane a a latelang:

1. Grain SA ke **thulaganyo ya boithaopi ya balemi ba tlhaka** e e rulagantsweng go emela dintlha tse di leng bothokwa tsa baikopanyi ba yona.
2. Grain SA e batla go bonwa e le **thulaganyo ka boyona e e ikemetseng** ya balemi ba tlhaka. E batla go bonwa e dira mo dintlheng tsotlhe tse di tsamaelanang le tswelopele ya kgwebo ya bolemi ba tlhaka mme e batla go botsa go tshedisa dintlha tsotlhe tsa mmuso tse di amanang le go uma ga tlhaka.
3. **Grain SA ke thulaganyo e e sa nneng ya sepolotiki** mme dintlha di lebeletswa fela ka

ntlha ya bothokwa le ka go dirisa dintlha tsa bokgwebo kwa ntle ga dintlha tsa sepolotiki.

4. **Grain SA e laolwa ke balemirui go tshegetsisa balemirui** mme e rulagantswe go tshegetsisa kgono ya ditokololo go laola baemedi ba ba tlhophilweng.

Moumi yo mongwe le yo mongwe, yo o umang tlhaka e a e rekisang, yo o duelang madi a go nna mokopanyi kgotsa lekgetho go thulaganyo mme e bile a le mongwe yo o tshegetsang maelelele a Molaomotho wa Grain SA, a ka nna tokololo ya thulaganyo ya Grain SA.

Mo Lenaneong la Tlhabololo ya Balemirui la Grain SA go na le maemo a mabedi a go nna tokololo. La ntlha go na le la 'Tokololo ya Lekoko la Dithutiso'. Tokololo ya lekoko la dithutiso o tshwanetse go nna molemirui yo a umang tlhaka ya bokana bo bo leng tlase ga ditono tse 250. Ditokololo tse dingwe tsotlhe di tshwanetse go nna balemirui ba ba rekisang tlhaka mo makheteng. Baemedi ba kgaolo e nngwe le e nngwe ba tlhomiwa ka ngwaga le ngwaga go dira mo Lekokotiro la Tlhabololo ya Balemirui. Nako ya go dira mo thulaganyong e ya baemedi ke ngwaga e le nngwe, mme morago ga nako e ya ngwaga e le nngwe baemedi ba ba ka tlhophiwa gape go nna baemedi ba dikgaolo. Baemedi ba lekokotiro ba ba supiwang mo dikgaolong tsa bona go dira mo thulaganyong e ya lekokotiro ba na le kgono ya go tlhopho mo lekokotirong. Baemedi ba lekokotiro ga ba supiwe go ya Phuthegong. Lekokotiro le lengwe le le lengwe le na le ditokololo tse di seng tlase ga palo ya lesome tse di umang tlhaka mme molemirui yo mongwe le yo mongwe o kgona go nna tokololo mo lekokotirong le le lengwe fela.

Go farologana le ditokololo tse di duelang le-kgetho mme ke tumelo e e botoka e e dumetsweng ke Phuthego. Go jalo ka gore ke maikutlo a thulaganyo go nna thulaganyo ya kakaretso ka go akaretse le go naya lentswe go baumi ba bannye le go tlhabolola balemi ba tlhaka; mme le go dira ka kitso go oketsa kgono ya bona ka tlhabololo ya kgono, dithutiso le boeteledi. Maikaelelo ke go thusa mongwe le mongwe yo a eletsang, kwa ntle ga bokana ba ditragalo tsa gagwe, go dirisa kgaolo ya lefatshe ya gagwe ka mokgwa o o tshwanetseng mme le go bona bokana ba kumo jaaka a ka kgono.

Maikaelelo a bokamoso ke go thusa balemirui bao ba ba ka kgonang go nna balemirui ba kgwebo. Balemirui ba ba lemogwa ka bokana ba ditono tsa tlhaka tse ba di umang mme ba nna 'Ditokololo tsa Lekoko la Ditono tse 250'. Ka bonnete ditokololo tsa lekoko le ba uma ditono tse dintsi go feta – ba bangwe ba uma ditono tse 1 500. Balemirui ba, ba tswa mo lenaneong la tlhabololo ya balemirui ka gore ke bakgoni ba Balemirui ba Kgwebo ba Motlha o Montshwa. Grain SA e solofela gore balemirui ba botlhe ba, ba tlaa ikopantsha le thulaganyo e le ditokololo tse di duelang lekgetho lotlhe mme le gore ba kgone go dira mo thulaganyong. Ditokololo tsa Lekoko la Ditono tse 250 di uma go feta ditono tse 250 tsa tlhaka ka ngwaga, di duela lekgetho ka botlalo mme di dumelana le maikaelelo a Grain SA. Ditokololo tsa Lekoko la Ditono tse 250 di ka supiwaga go ya Phuthegong e le baemedi. **Go nna mongwe yo o dirang mo Lekgotleng la Tsamaiso la Grain SA molemirui o tshwanetse 'go bona kgaolo e kgolo ya poelo ya gagwe ya mo polaseng ka go uma le go rekisa tlhaka.** (12.3).

Phuthego e tsamaiswa jang?

Go bothokwa go tlhologanya gore **Phuthego ke 'mmuso wa kwa godimo wa Grain SA'**, ka go lebelela molaomotho wa thulaganyo. Batho gantsi ba dira phoso ya go akanya gore ke lekgotla la tsamaiso le le leng mmuso o o kwa godimo mme ga go a nna jalo. Go boreo mme go gatelela bothokwa ba ditokololo go netefatsa gore go supiwaga mang go nna moemedi wa balemirui mo kgaolong e nngwe le e nngwe mme ke mang yo o tlaa emelang ditaba tsa balemirui jaaka go tlhokegwa mo Phutegong. Baemedi ba na le boikarabelo ba go tlhophadintlha tse di leng bothokwa thata tse di amanang le ditragalo tse di dirwang mo thulaganyong ka ntlha ya ditiro tse di dirwang, boeteledi mo thulaganyong, mme tota le dipohetogo mo Molaomotho.

Moemedi wa gago o tshwanetse go nna molemirui ka bo-bona fide yo o rekisang tlhaka e a e umang, motho yo o itseng dintlha tsa balemirui mo kgaolong ya gago ya balemirui, yo a kgonang go tlhologanya tsamaiso ya kgwebo ya thulaganyo mme tota le mongwe yo a ka nnang mmueledi go tshetsetsa dipolelo tsa gago. Molemirui yo o yang kwa Phutegong o

tshwanetse go nna moeteledi yo o tlaa nnang lentswe la gago mo kopanong ya kakaretso mme e bile le yo o tlaa boelang gae go bolela balemirui ba bangwe mo kgaolong ya gago gore go builwe eng le gore go swetswe eng. Baemedi ba gago ba kgaolo tota ke bommapodi ba gago mo lefatsheng ka bophara.

Go bothokwa go lemoga tumelo ka bothokwa e e leng teng mo Molaomotho ka ntlha ya Balemirui ba Kgwebo ba Motlha o Montshwa e e loketsweng go nna sesupetso sa maikaelelo a Phuthego go tshwanatshwantsha balemirui tota bantsho ba ba leng balemi ba tlhaka: '*Ka ntlha ya baemedi ba balemirui ba bantsho ba ba umang tlhaka mo Phutegong, go tlaa nna ba le 32 (somamaropedi) ba ba supiwang. Baemedi ba ba ka se supiwaga ka ntlha ya bokana ba kumo e ba e umang kgotsa tuelo ya lekgetho mo dikgaolong tsa bona.*' – (Tsaya tsia: Go raya baemedi ba Phutego e seng ditokololo tse di tlhophilweng go dira mo Lekgotla la Tsamaiso). '*Lekoko la Ditono tse 250 le tlaa tlhophadintlha baemedi ba le somamaropedi go ya Phutegong, ka nako ya go tlhoma kopano ya lona pele ga nako ya Phutego. Baemedi ba le 16 ba tlaa tlhophiwa mo kgaolong ya bothaba mme ba le 16 ba tlaa tlhophiwa mo kgaolong ya Bophirima. Baemedi ba ba supiwang go ya Phutegong ba tshwanetse go kgotsofatsa melao ya go nna tokololo jaaka go supiwaga mo molawana 5.1.4.*'

Ditokololo tsa Lekoko la Ditono tse 250 (tlhabololo ya baumi)

Ditokololo tsa Lekoko la Ditono tse 250 ba:

- 5.1.4.1 Uma tlhaka go feta ditono tse 250 go rekisa mo makheteng;
- 5.1.4.2 Duela madi a go nna tokololo le lekgetho le le kopiwang go Grain SA; le
- 5.1.4.3 Dumelana le maikaelelo a Grain SA;
- 5.1.4.4 Go nna tokololo go bonwa ka mokgwa o o tlhaloswang mo Melawana.

5.1.4.5 Ditokololo tsa Lekoko la Ditono tse 250 ba ka nna baemedi go tsena Phutego.

Baemedi botlhe ba ba tsenang Phutego ba tlaa tlhophadintlha ba ba leng modulasetilo le mothusa-modulasetilo. Baemedi ba ba tsenang Phutego ba na le boikarabelo go tlhophadintlha moemedi a le mongwe mo kgaolong e nngwe le e nngwe go nna mongwe wa Lekgotla la Tsamaiso.

Lekgotla la Tsamaiso

Lekgotla la Tsamaiso ke mmuso o o kwa godimo fa Phutego e sa kopane, mme ka fa tlase ga bolaodi le melao ka bophara ya Phutego. Ditokololo tsa Lekgotla la Tsamaiso di ka tlhophadintlha tse di leng bothokwa tse di ka dirang teng jaaka makotiro a a leng teng. Gape ba tlhophadintlha thulaganyo ya Bolaodi. Go kgona go tsamaisa ditragalo tse letsatsi le letsatsi tsa Grain SA, Lekgotla la Tsamaiso le tshwanetse go tlhophadintlha le bathusa-modulasetilo ba babedi (2) ba Lekgotla la Tsamaiso mme gape le baemedi ba bararo (3) ba bangwe go nna batshegedi, ka tumelo ya kgono go dira dilo tse Lekgotla le ba laelang ka nako le nako.

Thulaganyo ya Bolaodi e dirisa dikgono tsa Lekgotla fa Lekgotla le Phutego di sa kopane mme e tlhola e le ka fa tlase ga mmuso wa Lekgotla la Tsamaiso le mmusogodimo wa Phutego.

Bokhutlo

Kwa pele re tlaa lebelela ka go tsenelela makala le dikgono tsa thulaganyo. Go bothokwa go balemirui ba botlhe go tlhologanya le go lemoga maemo a thulaganyo gore e kgone go bona maikaelelo a yona a go sireletsa dipolelo tsa balemirui ba botlhe mo tiko-logong ya go gaisana ya dimakheto mo lefatsheng ka bophara, mme gape e ntse e leka go tokafatsa mathata a sepolotiki le ditlhaselo tsa tikologo.

Athikele e e kwadilwe ke Jenny Mathews, mokwadi wa Pula Imvula. Fa o tlhoka kitso gape, o ka romela emele go jenjonmat@gmail.com.

Grain SA e bua le...

Johannes Ntsimane

motshegedi wa me go nthusa. Jalo ke netefatsa gore dilo di tsamaye jaaka di tshwanetse. Ke dirile bolemirui bophelo ba me le fa fa gongwe ke se na dilo tsothe tse ke di tlhokang go dira tiro ka bonna.

O na le thutego efe go fitlhela segompiono mme o tla rata go amogela thutego efe gape?

Ke kgonne go tsena dithutiso tse di latelang tse di neng di tlhomiwa ke Grain SA: Go uma Korong, Go uma Barli, Tiriso ya Bolemirui go bona Poelo, Go tlhokomela Diterekere le Didiriswa, mme gape le Tlhabololo ya Dikgono: Momelelo ya Ditshipi. Di ne di le dithutiso tse di rutang tota mme di ne di njesa monate tota. Ke ikutlwa ke tshwanetse go tsena thutiso ya Tlhokomelo ya Segasetsasediko le Ntlwana ya Dipompo. Dithutiso tse di bothokwa go rona ka gore re dirisa bolemirui ka go nosetsa dijwalwa.

O ipona o le kae morago ga dingwaga tse tlhano tse di latelang? O sa batla go kgonna eng?

Ke batla go ipona kwa pele ka tiriso ya bolemirui mme fa go kgonegwa ke batla go hira masimo a mangwe gape go oketsa bokana ba kumo e ke e umang. Go uma tlhaka go bothokwa go nna ka ke batla go nna mounngwi o o gaisang bolemirui ba bangwe ba ba umang ka bonnye mo Taung. Kwa pele ke tlaa batla go nna le didiriswa tsa me le go dirisa bolemirui ke le nosi. Ke tlaa rata gape go tloga mo bokonteraka – jalo, ke tlaabo ke kgonne gagolo.

O rata go naya ba ba simololang bolemirui dikgakololo dife?

Balemirui ba bantsi ba fela pelo ka bonako ka go se nne le bopelotelele go lekana. Bolemirui ga se selo se o ka kgonang go se tsogelela mme wa se dira e bile wa nna momilioneaire. Go tsaya nako le tlhokomelo go tswela go dira se o se ratang mme tota le go se dira. Ka go dira dilo jaaka go tshwanetse, o ka ya kgakala ka bolemirui. Balemirui ba baswa ba tshwanetse go nna le bopelotelele, dira dilo jaaka go tshwanetse mme e bile le go utwelela dikgakololo tse di neiwang ke barulaganyi ba tlhabololo.

Athikele e kwadilwe ke Julius Motsoeneng, Morulaganyitlhabolo wa Lenaneo la Tlhabolo ya Balemirui la Grain SA, Bokonebophirima. Fa o tlhoka kitsa gape, o ka romela emelele go julius@grainsa.co.za.

Go leka go nna bolemirui yo o gaisang bolemirui ba bangwe ba tiriso e nnye kwa Taung, ke leano la dingwaga tse tlhano la Johannes Ntsimane. Monna yo, yo o bopelotelele, yo o boikanyo mme e bile yo o ratang tiro o dirile bolemirui bophelo ba gagwe mme o dumela gore fa o dira dilo ka tshwanano o kgonna go tswela pele mo bophelong.

O dirisa diheketara tse kana kang e bile o di dirisa ko kae?

Ke tswa kwa Taung mo kgaolong ya Bokonebophirima mme ke dirisa diheketara tse 10 tse di leng kgaolo ya segasetsasediko se se gase-tsang diheketara tse 20 se re se kgaoganyang. Ke kgaoganya segasetsasediko le bolemirui o mongwe mme mongwe le mongwe o amogetsa diheketara tse 10 tse a ka di dirisang. Jaaka go ntse ke jwetse mmidi o mosetlha ka konteraka mme ka mariga ke na le leano la go jwala barli.

O tlhotlhedidiwa ke eng?

Ke ne ke le bolemirui jaaka go tlwaetswe ke ntse ke dira dilo jaaka go tlwaetswe ke sa ele tlhoko dilo tse dinnye tse di ka diragalelwang bolemirui ba me. Mme go tloga nako e Grain SA e goroga mo Taung, go simolotse go ntlhotlheltsa gagolo go ela tlhoko dilo tse di diragalang mo polaseng ya me ka go tlisetsa dijo mo gae. Ke ne ke lemosiwa gore bolemirui ke kgwebo mme ke tshwanetse go bo dirisa jaaka kgwebo. Ke ne ke sa lemoge gore ke tshwanetse go rulaganya tekanyo ya go uma mme ke boloke madi a mangwe go kgonna go a dirisa ka setlha se se latelang. Go nthusitse gagolo tota go itse go

lekalekantsha dilo mme le go kgonna go swetsa go tlhopho ka tshwanano mo bolemiruing ba me.

Tlhalosa thata le bokoa ba gago

Ke kgonna go dira ke le nosi fa go tlhokiwa mme ke dira monate fa ke le mo lesomong. Ke motho yo o bopelotelele tota mo go mphang maatla go tshwarela mo nakong ya mathata le go nna le tsholofelo ya gore dilo di ka fetoga gape. Ke motho yo o boikanyo e bile ke solofela gore le ba bangwe ba nne jalo, mme tota ga go a nna jalo gagotlhe. Fa motho yo mongwe a se na boikanyo go nna ke ngongorega thata mme fa gongwe ke ikutlwa ke le bogale go feta.

Kumo ya gago e ne e le kana kang fa o simolola? Kumo ya gago e kana kang jaanong?

Ke siimolotse go jwala luserene mme ke tswelotse go simolola go rata go uma tlhaka. Ke fetotse mme ka simolola go jwala barli ka bokana ba kumo bo bo ka nnang ditono le kgaolo tse 67,8 ka mariga mme fa ke ne ke jwetse mmidi la ntlha ke bone ditono tse 82. Barli e e robilweng ka kgwedi ya Sedimonthole 2015 e neile ditono le kgaolo tse 55,6. Jaaka go ntse ke solofela go bona ditono tse 90 tsa mmidi – ke gore fa go se na phetogog e kgolo ya telaemete.

Jaaka wena o bona o tla re ke eng se se dirileng gore o tswela pele jaana?

Ke tlhola ke le mo masimong go leka go fokotsa tshenyego ka ntlha ya diruiwa mo go leng bothata bo bogolo. Gape ke rata go botsa dipotso tse dintsi ka dilo tse ke sa di itseng. Gantsi fa go na le tshenyego e kgolo kgotsa sengwe se ke sa se itseng, ke bitsa

GO A DUELA FA O LE MOTHAPI YO O SIAMENG

Go tlhola go fetoga ga bosa le leuba; go fetogafetoga le go sa kgone go tlhoma maemo a dimaraka tsa kumo ya rona – dingwaga tse di fetileng di ne di le thata ka gore e ne e le balemirui ba ba neng ba ultwa kgagamalo ya dikgole mo poelong ya bone mo dipolaseng.

Ka gore maemo a ditšhelete a mo polaseng ke ona a a fetogang, balemirui ba ne ba gatelelwa fokotsa tlhotlha ya ditokelelo. **Ntlha e nngwe e e leng botlhokwa gagolo ya ditokelelo mo polaseng ke ya tiro.** Go oketsega ga maduo ka go tswela ga go a tsamaelana le koke-tso ya poelo mo kgwebong ya bolemirui mme balemirui ba ne ba tshwanetse go fokotsa palo ya badiredi ba bona jaaka go tlhokiwa fela. Go nnile botlhokwa go molemirui kgotsa molaodi

wa polase go rulaganya thimi e e kgonang ya badiredi ba ba tsweleng pele ba ntse ba itse gore ba na le bokamoso bo bo tshegetsang tshireletso ya thulaganyo ya malapa e bone. Batho ba ba tshwanetse go rata bolemirui e bile ba tshwanetse go nna le phisego go tswela go dira le molemirui. Ntlha ena e ka diragala fela fa go na le boeteledipele bo bo kgonang tota.

Mothapi yo o pila ke moeteledi yo o pila

Moeteledi ke mongwe yo o nang ponopele go bokamoso. O kgona go tswela boikanyo go thimi ya gagwe mme a ka dira gore ba dumele gore ba ka kgona go feta mo ba neng ba ka dumela. Moeteledi yo o pila o tlhotlhetisa badiredi ba gagwe gore ba batle go dira thata

go bona maitlomo a kgwebo. Moporesedente wa kwa Amerika wa kgale Rre Eisenhower o kile a re: 'Ga o etelele pele ka go bets batho mo ditlhogong. Ke go rumula, ga se boeteledipele!' Moeteledi o tlhola a lebagane le kutlwano e e pila mme o remelela ntlha ya go utlwana le batho botlhe. O dira gore badiredi ba nne le maikutlo a go tlhokiwa mme o ba duela ka go ba tlotla le go ba naya maikutlo a go tlhomphiwa ka dinako tsotlhe. Moeteledi yo o pila gape o pila fela ka ntlha ya bokana ba kgono ya thimi e a e tlhophang.

Dikonteraka – tlhopho thimi e e pila

Dikutlwano ka ntlha ya tiro di simolola ka nako ya puisano gare ga mothapi le mokopatiro. Ka o le molaodi wa HR, go botlhokwa thata gore o netefatse sentle gore mokopatiro o na le kitso le kgono go go thusa go tokafatsa bophelo ba gago fa a nna mongwe wa thimi ya gago. Dipolase ga di tlhole di kgona go rwala badiredi ba ba sa batleng go dira tiro ya mo polaseng. Mabapi le ntlha e molaodi mongwe le mongwe wa HR o na le boikarabelo ba go netefatsa gore a tshalose sentle gore go tlhokiwa eng mabapi le tiro le nako e modiredi a tshwanetseng go dira mme jalo o tshwanetse go buisana le modiredi ka dintlha tsotlhe tsa tiro go netefatsa gore go se nne le sengwe se le sengwe se se sa tlhologangweng e bile gore go se nne ditlhakatlhakanyo morago ga nako. O tshwanetse go tlhamalatsa ditlhokego tsa tiro mme le tuelo e e duelwang fa tiro e dirwa. Ga go phoso go nna le dikgato tsa kgalemo go modiredi yo a sa direng tiro ka tshwanno jaaka go dumetswe mme ditragalo tsotlhe tsa dikgato tsa kgalemo di tshwanetse go siama e bile di tshwanetse

Pula Invula's Quote of the Month

'In essence, if we want to direct our lives, we must take control of our consistent actions. It's not what we do once in a while that shapes our lives, but what we do consistently.'

~ Tony Robbins

Barulaganyi

GRAIN SA: BLOEMFONTEIN

Suite 3, Private Bag X11, Brandhof, 9324
7 Collins Street, Arboretum
Bloemfontein
▶ 08600 47246 ◀
▶ Fax: 051 430 7574 ◀ www.grainsa.co.za

MOETELEDIPELE WA BARULAGANYI

Jane McPherson

▶ 082 854 7171 ◀ jane@grainsa.co.za

MORULAGANYI WA PHATLALATSO

Liana Stroebel

▶ 084 264 1422 ◀ liana@grainsa.co.za

KAKANYETSO, THULAGANYO LE KGATISO

Infoworks

▶ 018 468 2716 ◀ www.infoworks.biz

PULA/IMVULA E TENG KA DIPUO TSE DI LATELANG:

Setswana,

Seaforekanse, Seësemane, Sesotho,
Sesotho sa Leboa, Sezulu le Sethosa.

Lenaneo la Tlhabololo ya Balemirui ya Bathaka ya Afrikaborwa

MOKOPANYI WA TLHABOLOLO

Danie van den Berg

Foreisetata (Mbombela)

▶ 071 675 5497 ◀ danie@grainsa.co.za

Johan Kriel

Foreisetata (Ladybrand)

▶ 079 497 4294 ◀ johank@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 051 924 1099 ◀ Dimakatso Nyambose

Jerry Mthombothi

Mpumalanga (Mbombela)

▶ 084 604 0549 ◀ jerry@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 013 755 4575 ◀ Nonhlanhla Sithole

Jurie Mentz

Mpumalanga/KwaZulu-Natal (Louwsburg)

▶ 082 354 5749 ◀ jurie@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 034 907 5040 ◀ Sydwell Nkosi

Graeme Engelbrecht

KwaZulu-Natal (Louwsburg)

▶ 084 582 1697 ◀ graeme@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 034 907 5040 ◀ Sydwell Nkosi

Ian Househam

Kapabotlhaba (Kokstad)

▶ 078 791 1004 ◀ ian@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 039 727 5749 ◀ Luthando Diko

Liana Stroebel

Kapabophirima (Paarl)

▶ 084 264 1422 ◀ liana@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 012 816 8057 ◀ Hailey Ehrenreich

Du Toit van der Westhuizen

North West (Lichtenburg)

▶ 082 877 6749 ◀ dutoit@grainsa.co.za

▶ Kantoro: 012 816 8038 ◀ Lebo Mogatlanyane

Julius Motsoeneng

North West (Taung)

▶ 072 182 7889 ◀ julius@grainsa.co.za

Articles written by independent writers
are the views of the writer and not of Grain SA.

Go a duela fa o le mothapi yo o siameng

go tlhomiwa sentle gore di tlhalogangwe se-
ntle ke botlhe ba ba di dirisang.

Dira se se siameng

Mo Afrikaborwa dintlha tsa mmereko tsa badiredi ba mo dipolaseng mo kgaolong ya bolemirui di tlhomiwa ke molao mme ke boikarabelo ba molaodi wa polase mongwe le mongwe go netefatsa gore a nne le kitso tsa tsona mme a utlwane le tsona. Dituelotlase le tsona di tlhomiwe mme di fetolwa ka ngwaga le ngwaga. Ntlha e ga se ntlha e e ka rerisanwang gare ga molaodi wa polase le badiredi ka gore ke molao mme o tshwanetse go dirisiwa.

Tlhotlheletso

Le fa tuelo e le botlhokwa, ga se ntlha e le nosi ya tlhotlheletso mme go botlhokwa go lemoga lebaka le. Dithuto tsa maitseo a batho di supile gore fa batho ka nnete ba ya tirong go bona tuelo ya tšhelete, gape ba dira go bona mosola wa bophelo wa bona. Ka mafoko a mangwe kgotso-fatso ka tiro le dineo tse dingwe go oketsa tlhotlheletso le kgono. Ka o le molaodi wa badiredi ba gago o tshwanetse go supa dineo tse dingwe tse badiredi ba gago ba di tlhokang. Nako ya go tlhokomela dintlha tsa lelapa ke ntlha e e tlhokiwang gagolo ke badiredi botlhe. O ka kgona go ba naya nako e e leng ya bona go tlhokomela fa ba dirile thata go jwala le go roba kumo? A o ka kgona go ba naya kgaolo ya kumo e le tuelo gore ba kgone go ithobela mmidi o o leng wa bona? Go botlhokwa go lemoga modiredi mongwe le mongwe ka boene ka dintlha tsa mekgwa le ngwao tse di leng tsa gagwe fela, mme gape le ditlhokwa le dikgono tse di farologaneng. Setlhotlheletso se sengwe se se leng botlhokwa ke go lemoga le go tlotla kgono ya modiredi go dira tiro sentle kgotsa fela go tsaya nako go buisana le ene ka ntlha ya tiro e a e dirang.

Thutisotirong

Mokgwebi le mokgoni Richard Branson a re: 'Ruta batho sentle gore ba kgone go tsamaya, ba tshware sentle gore ba se batle go tsamaya.' Tlhabololo ya kgono le go rutiwa gape ke dintlha tse di ka bonwang di le ditlhotlheletso. Badiredi ba bantsi ba tlhotlheletswa e bile ba itumela go kgona go ithuta kgono e ntshwa e bile ba amogele sertifikate e e supang gore ba na le kgono e. A o kile wa nagana go romela badiredi ba gago go tsena thutiso e nngwe ya Grain SA ya Tlhabololo ya Balemirui ya Tlhokomelo ya Diterekere kgotsa e nngwe ya Tshimologo ya go jwala Tlhaka? Berekisi ba bantsi ba dikhemikale le menontsha ba tlhoma ditlhotliso e bile ba tlaa oketsa kitso ya balemirui ba gago go dirisa kumo ya.

Batho ba botlhwa

Go na le tekatekanyo e e botlhofo e e tlhokiwang go supiwane gare ga se se leng mosola go kgwebo le se se leng mosola go batho ba ba dirang go tswelletsa tiro ya kgwebo. Molemuri a ka kgona go rulaganya kgwebo e e tswelelang pele mme e bile le tikologo ya tiro e e itumedi-sang. Go tlhomilwe mo tumelong ya gore batho ga ba batle go bonwa ba le badiredi fela – ke batho ka bobona ba ba tlhokiwang. Batho ba rata go nna le maikutlo a gore ba a utlelwa mme le gore dikakanyo tsa bona di na le mosola. Ka o le molaodi o batla batho ba ba sa batlang go nna fela mme tota o batla ba ba batlang go tswelela pele ka go ithuta le go kgona. Fa o ka se kgone go naya badiredi ba gago mabaka a o tlaa filthela ba ba tlhokang ditlhotlheletso ba tsamaya – mme go tlaa nna tatlhego go wena! Fa thimi e tshwarwa sentle mme e neiwa dineo ka mekgwa e e farologaneng kwa ntle ga tuelo ka kgwedi fela, ba bangwe le bona ba tlaa utlwa gore badiredi ba gago ba itumeletse tiro mme o tlaa kgona go rulaganya thimi e e pila tota e e tlaa oketsang tlhotlwa le kgono ya gago go bona tse o di batlang.

Patlisiso ya mo lefatsheng ka bophara ya bathapi ba ba nang maemo a a kwa godimo e supile dintlha tse tlhano tse ba di dirisang ba botlhe di le:

1. Boeteledipele bo bo tlhotlheletsang;
2. Mowa o o monate wa tlhaolo o badiredi ba o ratang o o ba itumedi-sang go nna mongwe mo thimeng;
3. Tebaganyo mo kgonong ya go tswelela pele;
4. Maikutlo a go supa tlotlo mme mongwe le mongwe o itse gore o tshwanetse go dira eng e bile fa a dira sentle o duela ka go lekana; le
5. Ditiragalo tsa HR tse di supang Kgono, tse di tsamaelanang le go tlotla batho e bile le go utlwelela gore badiredi ba batla eng mme tota le go ba naya dikarabo.

Go nna molaodi wa HR ke tiro e e sa feleng mme tota o tlhola o ntse o dira o sa belaele, badiredi ba ba kgonang ba tlaa nna ba go naya tiro e e oketsang kgono ya gago – mme le poelo e e oketsegang. Tswelela go dira, o tlaa bona poelo e e lekaneng! 🍷

Athikele e e kwadilwe ke Jenny Mathews, mokwadi wa Pula Imvula. Fa o tlhoka kitso gape, o ka romela emeile go jenjonmat@gmail.com.